

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΣΑΜΨΩΝ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΙΚΑΡΟΣ

ΣΑΜΨΩΝ

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή του παρόντος έργου στο σύνολό του ή τμημάτων του με οποιονδήποτε τρόπο, καθώς και η μετάφραση ή διασκευή του ή εκμετάλλευσή του με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγής έργου λόγου τέχνης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2121/1993 και της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού, που κυρώθηκε με το ν. 100/1975. Επίσης απαγορεύεται η αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας, της σελιδοποίησης, του εξωφύλλου και γενικότερα όλης της αισθητικής εμφάνισης του βιβλίου, με φωτοτυπικές ή οποιεσδήποτε άλλες μεθόδους σύμφωνα με το άρθρο 51 του ν. 2121/1993.

© 2023, Κυριάκος Μαργαρίτης & Εκδόσεις Ίκαρος

ISBN 978-960-572-628-7

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

ΣΑΜΨΩΝ

μυθιστόρημα

ΙΚΑΡΟΣ

Στον Ανδρέα Χ. Μαργαρίτη

*Τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα
μου τα 'πες με το πρώτο σου το γάλα...*

Νίκος Γκάτσος

Προοίμιο
Η πινακοθήκη

Nuda Veritas

Η βενζίνη τελειώνει λίγα μέτρα πριν το τέρμα του δρόμου. Όπως στο καντήλι το λάδι. Η φλόγα τρίζει και σβήνει. Στον τριγμό της ακούω τη χλεύη του δρόμου, τη βουή του στο ανάγραμμα: *μέτρα και: τέρμα*. Θα είναι το ανάθεμα ενός κακορίζικου κόσμου.

Επίσης, το πρόσταγμα: *μέτρα το τέρμα!* Ήδη βλέπω το βάραθρο. Στέκομαι στο χείλος αβύσσου. Το κοίταγμά μου, αστείρευτο κοίτασμα. Το βλέμμα σκάπτει.

Ο κόσμος αυτός ισχυρίζεται ότι είναι δικός μου – δηλαδή: του ανήκω. Πώς ν' αρνηθώ; Επί δεκαετία πασχίζω να απαντήσω στην προσταγή και στην έκκληση, στο κάλεσμά του: να τον ιστορήσω όλον, ορθώς. Να πω, εννοώ, την αλήθεια. Να τη δω.

Τώρα φτάνω σε τέρμα και τέλμα. Στο ταμπλό, της βενζίνης ο δείκτης δείχνει κυρίως τη μωρία της παρθένου, την ακηδία μου. Ο παράδεισος γνέφει και χάνεται. Ο δρόμος στενεύει σε γνόφο αγνωσίας. Σκοτάδι και κρύο. Σιωπηλός ουρανός. Αλαλία.

Η αίσθηση είναι ίδια όπως στο μπαρ, όταν ανάβουν τα

φώτα και οι τελευταίοι θαμώνες τρεκλίζουν στην έξοδο. Το νύχτωμα ενός ολόκληρου κόσμου. Το τέλος του.

Η πολιτεία που άφησα πίσω συρίζει, υστερική και ακυβέρνητη· στοιχειωμένη. Τα φώτα της δεν μπορώ να τα δω. Το σπίτι στον χάρτη σαλεύει: ένα κενό. Κάτι που σβήστηκε. Φίλε, σκέφτομαι, με έναν λυγμό· τελείωσε η ζωή μου της Αθήνας; Ρωτώ.

Με τη μέθη της μεγάλης ανάσας ίσως ξεχάστηκα, ίσως άφησα το ρεζερβουάρ αδειανό. Δεν πάει τόσος καιρός που είχα βρει τη γραμμή και τον τρόπο μου, την τίμια οδό της αγχόνης. Αυτή δεν ξεχνιέται· μα λίγο αν αφήσεις τον κόμπο, μπορεί να χαθεί.

Η λύρα στον ώμο τραυλίζει, ξεκούρδιστη. Οι κλωστές χαλαρώνουν στα άδοξα δάχτυλα. Τα νήματα βέβαια δεν παθαίνουν οξείδωση. Μα χωρίς την αφή σε κοιτούν λυπημένα. Μένουν βουβά. Ο δρόμος στενεύει στην αγλωσσία. Χείλη λερά και ξερά.

Τα πικραίνει η ειρωνεία: δεν σχεδίαζα να έρθω εδώ – όχι τώρα, όχι έτσι. Δεν ήθελα να εγκλωβιστώ εδώ. Η εκδρομή μου θα ήταν μονάχα παράκαμψη, καθοδόν για το αεροδρόμιο της Λάρνακας. Το άλλο της όνομα, Σκάλα.

Ν' ανέβω σκαλοπάτια δεν πρόφτασα· ή: δεν τόλμησα. Το αμάξι λοιπόν μού γίνεται λάρνακα· λίκνο και κάσα. Εδώ αμύχανος γέρνω. Εν τάφω ζωή. Ενδεχομένως και εις Άδου κάθοδος. Αν βρω λίγα κότσια: μέτρα το τέρμα! Μάλιστα.

Η ως άνω Σκάλα γνωστό ότι περιγράφει την προβλήτα στο λιμάνι της πόλεως. Μα η θάλασσα είναι πέρα μακριά – πού καιρός για τη θάλασσα! Αυτή με ξέβρασε κι έφυγε. Αυτή

με θέσπισε εξόριστο στη γενέτειρα γη. Νήσος τις έστι. Μόνη κι έρημη.

Ο δρόμος που βρίσκομαι είναι χωμάτινος, δασικός. Ασφαλώς, ο τόπος είναι το όρος Τρόοδος, μόνο βουνό της ελεύθερης Κύπρου. Και το άλλο; Μούντζωσ' τα!

Ποτέ δεν φαντάστηκα ότι θα έπρεπε να έρθω ως εδώ, μέχρι τέλους για να πω τη συντέλεια. Ούτε τώρα αισθάνομαι βέβαιος: έπρεπε;

Η απάντηση ίσως είναι όλο αυτό το βιβλίο. Το γράφω για να διαφύγω, για να σωθώ. Το συναρμολογώ με ράκη και σκύβαλα. Με την κοπριά και τη λάσπη.

Άραγε προλαβαίνω το ανάθεμα να μεταβάλω σε ανάθημα αθάνατης μνήμης; Να στήσω, ας πούμε, μιαν ανεξίτηλη στήλη στο σύντριμμα; Ακέραια δάχτυλα θέλω γι' αυτό, λίγα ανέσπερα ρήματα, το αείρροο όνομα, νάμα φωτός. Το καντήλι φθίνει.

Αίφνης ακούω τη φωνή του φονιά, του ήρώα μου – του χαρακτήρα μου: «Τα βράδια, κάποιες φορές ξαγρυπνώ και προσπαθώ να σκεφτώ τις οικογένειες εκείνων των Εγγλέζων που σκότωσα. Πιστέψτε με, στ' αλήθεια λυπάμαι για την απώλειά τους».

Το ίδιο, νομίζω, κι εγώ. Ο ζόφος πυκνώνει, το δάσος γίνεται γνώριμο. Μα έχω ξανάρθει εδώ, με φίλο καλό, είκοσι χρόνια παλιότερα. Περιπέτειες, γνώσεις. Τόσες πληγές. Ήθελα να δω γυμνή τη βασίλισσα. Εκείνη με τύφλωσε. Τώρα πληρώνω. Στον τόπο μου επαίτης και ξένος: σιδηροδέσμιος. Μπορεί η στάση αυτή να γίνει αεικίνητη;

Η μηχανή του αυτοκινήτου πεθαίνει. Της Ιστορίας ξαναμπαίνει σε κίνηση. Ο βρυγμός των οδόντων. Ο οδυρμός

του δεσμώτη της: «Στ' αλήθεια λυπάμαι». Εγώ επιτέλους οργίζομαι: ε Ιστορία! Πομπές και βρομιές.

Η αλήθεια είναι ότι επί πολύ τις απέφυγα, προσπαθώντας να μπω στο παλάτι χωρίς να λερώσω τα πόδια, τα χέρια μου. Τη στολή της ψυχής μου. Αλίμονο. Ήταν ωραία τα σχέδια, τόσοι τίτλοι βιβλίων, όσα χρειάζεται ακόμη να γράψω για τη *Νέα Κρόνακα*, εξ ων κι αυτό εδώ, πιθανώς το πιο δύσκολο και σκληρό· ή: το πιο ζόρικο.

Μου το επεσήμανε σπουδαίος συγγραφέας όταν άκουσε τον τίτλο, το όνομα στο εξώφυλλο· μου είπε: «Θα είναι ένα αδύνατον κείμενο». Στην ασφάλεια τότε των Αθηνών χαμογέλασα. Τώρα, με τον τρόπο του Τροόδους, το ομολογώ και φοβάμαι: είναι ένα αδύνατον κείμενο. Αυτή την αδυναμία, όμως, θα ήθελα να την αφηγηθώ.

Η φωνή σκληρίζει: «Στ' αλήθεια λυπάμαι. Μα όλο αυτό ήταν κάτι που μας το επέβαλαν οι πολιτικοί». Ποιος μου το επέβαλε, αλήθεια, να έρθω ως εδώ; Έπρεπε;

Φαίνεται ότι λίγο πρέπει να σκληρύνω κι εγώ. Ορκίζομαι να μη ρωτήσω ποιος φταίει. Σφίγγω ένα τιμόνι που έσπασε. Δεν λέει συγγνώμη ο κεραυνός. Και γιατί θα έπρεπε να το κάνει; Τον ευχαριστώ περιδεής, τρομαγμένος· τον εκκαλώ: τώρα, λέω, κανένα έλεος. Τώρα δος μου το φως. Ούτε έναν κρότο δεν άκουσα.

Αύρα λεπτή, τα χείλη μου εγγίζει η φωνή του Ευαγόρα· η ανάσα του: «Η πιο όμορφη μέρα της ζωής μου». Η επόμενη μέρα. Η τελευταία μου. Εδώ βάζω αρχή. Ο κόμπος σφίγγει και ανάβει. Η προσευχή συσπειρώνεται. Μια ιερεμιάδα στον ουρανό.

Ο ουρανός την ακούει: *Οἶδα, Κύριε, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνὴρ πορεύσεται καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ.*

Ο δρόμος συσπάται, συστρέφεται, με τη σοφή συρμή του φιδιού. Ὅστερα μου βγάζει τη γλῶσσα, να δω τη διχάλα του. Σαν τον Ηρακλή μεταξύ Αρετής και Κακίας. Μα εγώ οφείλω απ' το δίλημμα να βαδίσω μακρύτερα. Το ξέρω καλά ὅτι αὐτὴ εἶναι μια οδὸς ἀπωλείας. Εκεί με περιμένει η μεγάλη περίσσεια. Ξεκινῶ να τη βρω. Ξανά.

Haίσθησή μου, καίτοι σε ἀπείρως κατώτερη κλίμακα, ομοιάζει ὁμως με του ἐφηβου Σωκράτη Παντέλα, ὅταν στάθηκε στην ἐρημιὰ ἐξω ἀπὸ το χωριὸ Δρούσια της Πάφου, πλαντάζοντας που το κάλλος ἀνθρώπων και κτίσεως ἦταν γραφτό να χαθεῖ.

Αλλά το γραφτό ο Σωκράτης το ξέγραψε, ἀντικρίζοντας ἀνεπαισθήτως τον Κύριο, που του δώρισε στον Ἄδη τον ηδύτατο ψίθυρο: «Γι' αὐτὸ νομίζεις ὅτι ἔκαμα τον ἀνθρωπο; Ο ἀνθρωπος, παιδί μου, εἶναι ἀθάνατος!»

Τότε περιεβλήθη ο Σωκράτης το νύχτωμα, ρασοευχή και μετάνοια, κι ἐγινε μοναχὸς Σωφρόνιος, ἐντέλει γέρων Ιωσήφ ο Βατοπαιδινός. Η μορφή του ἀναπαύει ἀκόμη τα μάτια μου, ἀπὸ ἑνα ἀνοιξιὰτικο βράδυ, ἀρχές της δεκαετίας του 1990, στο πέραν κάποιας αὐλῆς, να ἱστορεῖ τα θαυμάσια. Να ἱστορεῖ την ἀπέραντη ἀλήθεια.

Αὐτὴ η φωνή με ἀντρειώνει ἀπόψε, στην οδὸ της ἀπώλειας, με μιαν ἀντήχηση ἀπὸ την τελευταία χρονιά μου στο λύκειο, ὅταν με μωρία τον πήρα τηλέφωνο, να μου λύσει το δίλημμα ἀνάμεσα στη Φιλοσοφική και την Πάντειο. Λες και ἦταν καφετζού.